

Historia i teraźniejszość. Liceum ogólnokształcące i technikum. Zakres podstawowy

Klasa 3

Wymagania edukacyjne na poszczególne oceny¹

Temat	Wymagania konieczne – ocena dopuszczająca . Uczeń:	Wymagania podstawowe – ocena dostateczna . Uczeń wie i potrafi to, co na ocenę dopuszczającą, oraz:	Wymagania rozszerzające – ocena dobra . Uczeń wie i potrafi to, co na ocenę dostateczną, oraz:	Wymagania dopełniające – ocena bardzo dobra . Uczeń wie i potrafi to, co na ocenę dobrą, oraz:	Wymagania wyczerpujące – ocena celująca . Uczeń wie i potrafi to, co na ocenę bardzo dobrą, oraz:
I. ŚWIAT I POLSKA W LATACH 1970–1980					
1. Transformacja gospodarczo-ustrojowa 1989–1990	<ul style="list-style-type: none"> wymienia problemy gospodarcze Polski na początku lat 90. XX w.; przedstawia założenia planu Balcerowicza; przedstawia wyniki wyborów prezydenckich w 1990 r. zna i wyjaśnia pojęcie <i>plan Balcerowicza</i>; wie, kim jest Leszek Balcerowicz 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, które problemy wynikały z polityki gospodarczej władz komunistycznych; omawia społeczne skutki realizacji planu Balcerowicza; zna i wyjaśnia pojęcia: <i>transformacja, bezrobocie strukturalne, hiperinflacja, kuroniówka</i> wie, kim był Jacek Kuroń 	<ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje proces prywatyzacji i reprivatyzacji; wyjaśnia problemy i konsekwencje procesu prywatyzacji i reprivatyzacji; przedstawia przyczyny i przebieg wyborów prezydenckich w 1990 r.; zna i wyjaśnia pojęcia: <i>prywatyzacja, reprivatyzacja</i>; 	<ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje proces dekomunizacji, odwołując się do przykładów ze swojego regionu; przedstawia konsekwencje polityczne wyborów prezydenckich w 1990 r.; zna i wyjaśnia pojęcie <i>dekomunizacja</i> 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawia realizację planu Balcerowicza i jego skutki w swoim regionie

¹ Przykładowe wymagania związane z oceną pracy ucznia ze źródeł historycznymi znajdują się na końcu PSO do części 1.

			<ul style="list-style-type: none"> • wie, kim były / są wymienione postacie, oraz przedstawia ich polityczną rolę: Jarosław Kaczyński, Stanisław Tymiński 		
2. Ku społeczeństwu obywatelskiemu	<ul style="list-style-type: none"> • zna definicję społeczeństwa obywatelskiego; • wymienia formy aktywności społecznej; • wymienia sektory działania organizacji w społeczeństwie obywatelskim; • zna pojęcia: <i>społeczeństwo obywatelskie, referendum, organizacje pozarządowe</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje czynniki, które wpływają na rozwój społeczeństwa obywatelskiego; • wymienia przykładowe organizacje pozarządowe i przedstawia ich działania; • wyjaśnia, dlaczego dla rozwoju społeczeństwa obywatelskiego największe znaczenie mają organizacje pozarządowe; • zna i wyjaśnia pojęcia: <i>społeczeństwo obywatelskie, organizacje pozarządowe, stowarzyszenie, fundacja, organizacje pożytku publicznego</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, dlaczego dla rozwoju społeczeństwa obywatelskiego ważne są kapitał społeczny i zaufanie społeczne; • wyjaśnia różnice między stowarzyszeniem a fundacją; • charakteryzuje organizacje pożytku publicznego; • zna i wyjaśnia pojęcia: <i>kapitał społeczny, zaufanie społeczne, obywatelskie nieposłuszeństwo, wolontariat</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • porównuje różne typy organizacji pozarządowych; • omawia działalność organizacji pozarządowych i ich rolę w kształtowaniu społeczeństwa obywatelskiego na przykładach ze swojego regionu; • ocenia rolę wolontariatu w kształtowaniu się społeczeństwa obywatelskiego 	<ul style="list-style-type: none"> • ocenia, czy społeczeństwo polskie jest społeczeństwem obywatelskim i uzasadnia swoje stanowisko; • daje przykłady obywatelskiego nieposłuszeństwa, biorąc pod uwagę klasyczną jego definicję
3. Sprawiedliwość jako moralny fundament ładu społecznego	<ul style="list-style-type: none"> • zna definicje demokratycznego państwa prawa i sprawiedliwości społecznej; • wymienia różne możliwości rozumienia terminu <i>sprawiedliwość</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia różne typy sprawiedliwości; • wyjaśnia pojęcia: <i>demokratyczne państwo prawa, sprawiedliwość społeczna</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia różnice pomiędzy różnymi typami sprawiedliwości; • wyjaśnia różnice pomiędzy sprawiedliwością rozdzielczą a sprawiedliwością wyrównawczą; 	<ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje rolę sprawiedliwości społecznej w funkcjonowaniu państwa i społeczeństwa; • uzasadnia, że państwo polskie jest demokratycznym państwem prawa 	<ul style="list-style-type: none"> • daje przykłady z działań władz państwowych i samorządowych stosowania sprawiedliwości rozdzielczej i sprawiedliwości wyrównawczej

AUTORZY: Izabella Modzelewska-Rysak, Leszek Rysak, zespół WSiP

			<ul style="list-style-type: none"> • zna i wyjaśnia pojęcia: <i>sprawiedliwość rozdzielcza, sprawiedliwość wyrównawcza</i> 		
III. ŚWIAT I POLSKA W LATACH 1991–2001					
4. Nowy ład światowy	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia działania Stanów Zjednoczonych zmierzające do utrzymania ładu na świecie w końcu XX w.; • przedstawia proces globalizacji w gospodarce; • zna i wyjaśnia pojęcia: <i>Pustynna Burza, globalizacja</i>; • wie, kim były wymienione postacie, oraz przedstawia ich historyczną rolę: George Bush, Saddam Husajn 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia koncepcje świata w końcu XX w. i ich autorów; • wyjaśnia, na czym polega proces globalizacji; • charakteryzuje politykę Stanów Zjednoczonych na Bliskim Wschodzie; • zna i wyjaśnia pojęcia: <i>koniec historii, zderzenie cywilizacji, globalna wioska</i>; • wie, kim były / są wymienione postacie, oraz przedstawia ich polityczną rolę: Francis Fukuyama, Samuel Huntington, Zbigniew Brzeziński 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje różnice pomiędzy koncepcjami świata w końcu XX w.; • charakteryzuje proces globalizacji w różnych dziedzinach życia 	<ul style="list-style-type: none"> • ocenia, czy można określić Stany Zjednoczone jako żandarma ładu na świecie w końcu XX w.; • wyjaśnia, w jaki sposób ZSRS usiłował utrzymać wpływy na świecie; • wie, kim był Michaił Gorbaczow 	<ul style="list-style-type: none"> • ocenia, która z koncepcji świata w końcu XX w. okazała się najbliższa rzeczywistości i uzasadnia swoje stanowisko
5. Blaski i cienie zmian na świecie na przełomie tysiącleci	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia najważniejsze konflikty zbrojne na przełomie XX i XXI w.; • wymienia różnice pomiędzy globalną Północą a globalnym Południem 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia najważniejsze przyczyny konfliktów zbrojnych na przełomie XX i XXI w.; • przedstawia proces upadku apartheidu w RPA; • zna i wyjaśnia pojęcia: <i>apartheid, bantustany</i>; • wie, kim były wymienione 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia przyczyny konfliktów zbrojnych na przełomie XX i XXI w.; • wyjaśnia przyczyny podziału świata na globalną Północ i globalne Południe; • wyjaśnia przyczyny konfliktu w Rwandzie; • zna i wyjaśnia pojęcie 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia przyczyny konfliktów religijnych na świecie na przełomie XX i XXI w.; • charakteryzuje sytuację w Afryce na przełomie XX i XXI w. 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia i ocenia rolę wojsk ONZ w czasie konfliktu w Rwandzie

AUTORZY: Izabella Modzelewska-Rysak, Leszek Rysak, zespół WSiP

		postacie, oraz przedstawia ich historyczną rolę: Nelson Mandela, Frederik de Klerk	<i>konflikt Północ–Południe</i>		
6. Integracja europejska	<ul style="list-style-type: none"> wymienia dokumenty tworzące Unię Europejską i ich najważniejsze postanowienia; wymienia organy Unii Europejskiej; wymienia państwa strefy euro; pokazuje na mapie proces rozszerzania się Unii Europejskiej; zna i wyjaśnia pojęcia: <i>Jednolity Akt Europejski, traktat z Maastricht, Unia Europejska, traktat nicejski, traktat lizboński, strefa euro</i> 	<ul style="list-style-type: none"> wymienia kryteria przyjmowania nowych państw do Unii Europejskiej; wymienia płaszczyzny współpracy między krajami Unii Europejskiej; wymienia państwa strefy Schengen; zna i wyjaśnia pojęcia: <i>kryteria kopenhaskie, strefa Schengen</i> 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawia zakres współpracy pomiędzy państwami Unii Europejskiej; wskazuje różnice pomiędzy poszczególnymi dokumentami tworzącymi podstawy prawne Unii Europejskiej; wyjaśnia znaczenie strefy Schengen i strefy euro; przedstawia współpracę Unii Europejskiej z Norwegią i wyjaśnia jej stosunek do Unii Europejskiej 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, dlaczego strefa Schengen i strefa euro nie pokrywa się z krajami Unii Europejskiej; wyjaśnia przyczyny rozszerzania zakresu współpracy pomiędzy państwami Unii Europejskiej; przedstawia współpracę Unii Europejskiej ze Szwajcarią i wyjaśnia stosunek Szwajcarii do Unii Europejskiej 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia znaczenie Jednolitego Aktu Europejskiego i traktatu z Maastricht; wyjaśnia, dlaczego został zawarty traktat lizboński; wyjaśnia, dlaczego Finlandia starała się o członkostwo w Unii Europejskiej dopiero w latach 90. XX w.
7. Polska droga do demokracji 1991–2005	<ul style="list-style-type: none"> wymienia najważniejsze partie w Polsce po 1990 r.; wymienia zmiany ustrojowe, które wprowadziła Mała Konstytucja; wymienia reformy rządu Jerzego Buzka; zna i wyjaśnia pojęcia: <i>Sojusz Lewicy Demokratycznej, Unia Demokratyczna, Mała Konstytucja;</i> 	<ul style="list-style-type: none"> wymienia ruchy polityczne w Polsce po 1990 r.; wyjaśnia przyczyny zmian na polskiej scenie politycznej po 1990 r.; wyjaśnia, jak chciano zapobiec rozdrobnieniu politycznemu w Polsce; wymienia podstawy prawne, na których opierają się relacje między państwem polskim a kościołami i związkami 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia przyczyny zmian rządów po 1990 r.; przedstawia przebieg prac nad nową konstytucją; charakteryzuje reformy rządu Jerzego Buzka; przedstawia stosunki wyznaniowe w Polsce; zna i wyjaśnia pojęcia: <i>recesja, lustracja;</i> wie, kim były / są wymienione postacie, oraz przedstawia ich polityczną 	<ul style="list-style-type: none"> ocenia, czy reformy rządu Jerzego Buzka spełniły oczekiwania Polaków; przedstawia proces podpisania i ratyfikowania konkordatu; ocenia stabilność polskiej sceny politycznej i jej wpływ na funkcjonowanie państwa; wie, kim jest Hanna Suchocka 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawia relacje między rządem a Prezydentem w Polsce w latach 1991–2005; ocenia funkcjonowanie rządów w Polsce w latach 1991–2005, przywołując ich sukcesy i porażki

AUTORZY: Izabella Modzelewska-Rysak, Leszek Rysak, zespół WSiP

	<ul style="list-style-type: none"> • wie, kim jest Jerzy Buzek 	<p>wyznaniowymi;</p> <ul style="list-style-type: none"> • zna i wyjaśnia pojęcia: <i>Bezpartyjny Blok Wsparcia Reform, konkordat, próg wyborczy</i> 	<p>rolę: Jan K. Bielecki, Aleksander Kwaśniewski, Leszek Miller, Jan Olszewski, Antoni Macierewicz</p>		
<p>8. III Rzeczpospolita – konstytucyjne zasady ustrojowe</p>	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia zasady ustrojowe zawarte w konstytucji polskiej; • wymienia prawa i obowiązki obywatela zawarte w konstytucji; • wymienia organy władzy ustawodawczej i ich dwie kompetencje; • wymienia organy władzy wykonawczej i ich dwie kompetencje; • zna i wyjaśnia pojęcia: <i>zasada suwerenności narodu, zasada trójpodziału władzy</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia zasady ustrojowe zawarte w konstytucji polskiej; • wyjaśnia, na czym polegają prawa i obowiązki obywatela zawarte w konstytucji; • wymienia przykładowe kompetencje organów władzy ustawodawczej; • wymienia podstawowe kompetencje organów władzy wykonawczej; • wymienia przykładowe zasady sądownictwa w Polsce; • zna i wyjaśnia pojęcia: <i>zasada demokratycznego państwa prawa, zasada pluralizmu politycznego, zasada niezawisłości sędziów</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje uprawnienia władzy ustawodawczej i wykonawczej w Polsce z zastosowaniem podziału tych uprawnień; • wymienia etapy procesu legislacyjnego; • przedstawia strukturę sądownictwa w Polsce; • wymienia zasady sądownictwa w Polsce; • wymienia przykładowe uprawnienia Trybunału Konstytucyjnego i Trybunału Stanu; • zna i wyjaśnia pojęcia: <i>preambuła, proces legislacyjny, Trybunał Konstytucyjny, Trybunał Stanu</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia wzajemne zależności między organami władzy wykonawczej i ustawodawczej oraz podaje przykłady ich zastosowania; • wyjaśnia zasady sądownictwa w Polsce; • charakteryzuje pozycję Trybunału Konstytucyjnego i Trybunału Stanu w polskim systemie ustrojowym; • zna i wyjaśnia pojęcie <i>konstruktywne votum nieufności</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje różnice w procesie legislacyjnym w zależności od typu ustawy (np. ustawa zwykła i ustawa budżetowa); • ocenia skuteczność funkcjonowania Trybunału Stanu
<p>9. Rzeczpospolita samorządna</p>	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia organy władzy samorządu gminnego i sposób ich powoływania; • przedstawia przykładowe kompetencje organów 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia organy władzy samorządu powiatowego i sposób ich powoływania; • przedstawia przykładowe kompetencje organów 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia organy władzy samorządu wojewódzkiego i sposób ich powoływania; • przedstawia przykładowe kompetencje organów 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia podstawy prawne i zasady funkcjonowania samorządu terytorialnego; • wyjaśnia, na jakie zadania 	<ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje proces odwoławczy od decyzji jednostek samorządu terytorialnego; • przedstawia działania

AUTORZY: Izabella Modzelewska-Rysak, Leszek Rysak, zespół WSiP

	<p>samorządu gminnego;</p> <ul style="list-style-type: none"> • zna i wyjaśnia pojęcia: <i>samorząd terytorialny, domniemanie kompetencji, zadania własne, zadania zlecone, gmina, burmistrz, wójt</i> 	<p>samorządu powiatowego;</p> <ul style="list-style-type: none"> • zna i wyjaśnia pojęcia: <i>powiat, starosta</i> 	<p>samorządu wojewódzkiego;</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienia źródła finansowania jednostek samorządu terytorialnego; • zna i wyjaśnia pojęcia: <i>subwencja, dotacja, marszałek sejmiku wojewódzkiego, sejmik województwa</i> 	<p>jednostki samorządu terytorialnego mogą mieć różne źródła finansowania;</p> <ul style="list-style-type: none"> • zna i wyjaśnia pojęcia: <i>decentralizacja, zasada pomocniczości</i> 	<p>podejmowane przez samorząd swojej gminy, powiatu i województwa</p>
<p>10. System prawny współczesnej Polski</p>	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia podmioty i zakres spraw, które obejmuje prawo cywilne; • wymienia sprawy pomiędzy członkami rodziny, które są regulowane prawem rodzinnym; • zna i wyjaśnia pojęcia: <i>norma prawna, osoba fizyczna, osoba prawna, zdolność prawna, zdolność do czynności prawnych</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia różnice pomiędzy prawem naturalnym a prawem stanowionym; • charakteryzuje podmioty i zakres spraw, które obejmuje prawo cywilne; • wymienia najważniejsze zapisy prawa karnego; • zna i wyjaśnia pojęcia: <i>własność, służebność, hipoteka, wykroczenie, występki, zbrodnia, odpowiedzialność karna</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • rozumie podstawowe terminy związane z naukami prawnymi; • przedstawia sprawy pomiędzy członkami rodziny, które są regulowane prawem rodzinnym; • omawia najważniejsze zapisy prawa karnego; • zna i wyjaśnia pojęcia: <i>przysposobienie, obowiązek alimentacyjny</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje relacje między organami władzy albo organami władzy a obywatelami, które reguluje prawo administracyjne; • wyjaśnia różnicę między wykroczeniem, występkiem i zbrodnią; • zna i wyjaśnia pojęcia: <i>odwołanie, wniosek o ponowne rozpatrzenie sprawy</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia różnicę między prawem materialnym a procesowym; • analizuje przykładowe pisma z zakresu prawa cywilnego, karnego i administracyjnego (np. pozew, zawiadomienie o popełnieniu przestępstwa, decyzję administracyjną)
<p>11. Prawa człowieka oraz ich ochrona w Polsce i na świecie</p>	<ul style="list-style-type: none"> • definiuje prawa człowieka, wymieniając ich cechy; • wymienia przykładowe prawa człowieka, przyporządkowując je do odpowiednich generacji; • wymienia polskie dokumenty, w których zawarte są prawa 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia cechy praw człowieka; • charakteryzuje trzy generacje praw człowieka; • wymienia dokumenty chroniące prawa człowieka w Europie; • wymienia europejskie instytucje zajmujące się 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia proces kształtowania się praw człowieka po II wojnie światowej; • wymienia dokumenty chroniące prawa człowieka na świecie; • wymienia organy ONZ, zajmujące się ochroną praw 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia proces kształtowania się praw człowieka do II wojny światowej; • porównuje zawartość i rolę dokumentów chroniących prawa człowieka; • przedstawia proces 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, które prawa człowieka są negatywne, a które pozytywne; • wyjaśnia, w przypadku których praw człowieka obywatel może dochodzić swych praw; • ocenia skuteczność decyzji lub wyroków różnych

AUTORZY: Izabella Modzelewska-Rysak, Leszek Rysak, zespół WSiP

	<p>człowieka;</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienia polskie instytucje zajmujące się ochroną praw człowieka i wyjaśnia, w jaki sposób je chronią; zna i wyjaśnia pojęcia: <i>prawa człowieka, trzy generacje praw człowieka, Rzecznik Praw Obywatelskich</i> 	<p>ochroną praw człowieka i wyjaśnia, w jaki sposób je chronią;</p> <ul style="list-style-type: none"> zna i wyjaśnia pojęcia: <i>Europejska konwencja o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, Europejski Trybunał Praw Człowieka</i> 	<p>człowieka i wyjaśnia, w jaki sposób je chronią;</p> <ul style="list-style-type: none"> zna i wyjaśnia pojęcia: <i>Powszechna Deklaracja Praw Człowieka, Rada Praw Człowieka, Wysoki Komisarz Narodów Zjednoczonych ds. Praw Człowieka, Międzynarodowy Trybunał Karny;</i> wie, kim była Eleanor Roosevelt 	<p>postępowania obywatela polskiego, który oskarża instytucje państwowe o złamanie praw człowieka (rozpatruje wszystkie możliwości odwoławcze);</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, które prawa człowieka i w jakich okolicznościach mogą być ograniczone 	<p>instytucji chroniących prawa człowieka</p>
<p>12. Rozliczenie dziedzictwa PRL po 1989 r.</p>	<ul style="list-style-type: none"> wymienia sposoby upamiętnienia żołnierzy podziemia niepodległościowego i osób represjonowanych w okresie PRL-u; zna i wyjaśnia pojęcie <i>rehabilitacja</i> 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawia działania podejmowane przez polskie władze w celu rozliczenia postępowania władz PRL-u; wyjaśnia, dlaczego było trudno uzyskać wyroki skazujące w procesach autorów stanu wojennego i w sprawie użycia broni w kopalni „Wujek” 	<ul style="list-style-type: none"> omawia różne formy działalności Instytutu Pamięci Narodowej; zna i wyjaśnia pojęcia: <i>Instytut Pamięci Narodowej, Rzecznik Interesu Publicznego, status osoby pokrzywdzonej</i> 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia problemy związane z przeprowadzeniem procesu lustracji; zna i wyjaśnia pojęcie <i>kłamstwo lustracyjne</i> 	<ul style="list-style-type: none"> porównuje proces rozliczenia władz komunistycznych w Polsce z podobnymi procesami w innych państwach komunistycznych; ocenia, czy można było proces dekomunizacji przeprowadzić lepiej i uzasadnia swoje stanowisko
<p>13. Polska droga do NATO i Unii Europejskiej</p>	<ul style="list-style-type: none"> wymienia etapy przystąpienia Polski do NATO i Unii Europejskiej; podaje przykładowe przyczyny, dlaczego Polsce zależało na członkostwie w NATO i Unii Europejskiej; zna i wyjaśnia pojęcie <i>traktat akcesyjny</i> 	<ul style="list-style-type: none"> omawia etapy przystąpienia Polski do NATO i Unii Europejskiej; wyjaśnia, dlaczego Polsce zależało na członkostwie w NATO i Unii Europejskiej; zna i wyjaśnia pojęcie <i>Partnerstwo dla Pokoju</i> 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawia współpracę Polski z innymi krajami regionu w celu wstąpienia do NATO i Unii Europejskiej; charakteryzuje relacje polsko-niemieckie w latach 90. XX w.; zna i wyjaśnia pojęcia: <i>Trójkąt Weimarski, Trójkąt</i> 	<ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje stosunki polsko-rosyjskiej w latach 90. XX w.; przedstawia aktywność Polski w rejonie Europy Środkowej w latach 90. XX w.; wyjaśnia, jakie czynniki wpływały na relacje Polski 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawia działania Polaków w ramach Partnerstwa dla Pokoju; porównuje argumenty euroentuzjastów i eurosceptyków w czasie starania się Polski o członkostwo w Unii Europejskiej

AUTORZY: Izabella Modzelewska-Rysak, Leszek Rysak, zespół WSiP

			Wyszehradzki / Grupa Wyszehradzka	z innymi państwami	
IV. ŚWIAT I POLSKA W PIERWSZYCH DWÓCH DEKADACH XXI W.					
14. Świat na początku XXI w.	<ul style="list-style-type: none"> wymienia czynniki, które wpływają na pozycję Chin na początku XXI w.; wymienia przykładowe skutki globalizacji 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawia pozycję Chin na początku XXI w.; przedstawia skutki globalizacji; wymienia sposoby radzenia sobie z pandemią COVID-19; zna i wyjaśnia pojęcia: <i>COVID-19, SARS-CoV-2, pandemia</i> 	<ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje sytuację w Korei Północnej na początku XXI w.; przedstawia skutki Arabskiej Wiosny; przedstawia sposoby radzenia sobie z pandemią COVID-19; zna i wyjaśnia pojęcie <i>Arabska Wiosna</i> 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawia skutki kryzysu finansowego z początku XXI w.; wyjaśnia przyczyny Arabskiej Wiosny 	<ul style="list-style-type: none"> ocenia skutki pandemii COVID-19 dla życia społecznego; ocenia wpływ Arabskiej Wiosny na stabilizację w rejonie Bliskiego Wschodu
15. Wojna z terroryzmem w XXI w.	<ul style="list-style-type: none"> wymienia różne nurty terroryzmu w XXI w. wymienia przykładowe zamachy terrorystyczne w XXI w. i ich konsekwencje; zna i wyjaśnia pojęcia: <i>terroryzm, World Trade Center</i> 	<ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje różne nurty terroryzmu w XXI w. omawia interwencję wojsk koalicji w Afganistanie; zna i wyjaśnia pojęcia: <i>Al-Kaida, talibowie</i>, wie, kim były / są wymienione postacie, oraz przedstawia ich polityczną rolę: Osama bin Laden, George W. Bush 	<ul style="list-style-type: none"> omawia interwencję wojsk koalicji w Iraku; charakteryzuje działalność Państwa Islamskiego; przedstawia znaczenie Stanów Zjednoczonych w wojnie z terroryzmem; zna i wyjaśnia pojęcia: <i>szariat, Państwo Islamskie</i> 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawia udział Polaków w walkach w Afganistanie i Iraku; wyjaśnia związek między zamachami terrorystycznymi w Europie a wojną z terroryzmem na Bliskim Wschodzie; wymienia skutki wojny z terroryzmem dla państw muzułmańskich, Stanów Zjednoczonych i Europy 	<ul style="list-style-type: none"> ocenia skuteczność interwencji wojsk koalicji w Afganistanie i Iraku; przedstawia rolę i dążenia Kurdów w trakcie wojny z terroryzmem
16. Unia Europejska w XXI w.	<ul style="list-style-type: none"> wymienia organy władzy Unii Europejskiej i ich przykładowe uprawnienia; wymienia przykładowe przyczyny i skutki kryzysu migracyjnego w Unii Europejskiej; 	<ul style="list-style-type: none"> wymienia dokumenty unijne zawarte na początku XXI w. i ich główne założenia; wyjaśnia przyczyny kryzysu migracyjnego w Unii Europejskiej; 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawia koncepcje integracji Europy; przedstawia postawy państw Unii Europejskiej wobec kryzysu migracyjnego; wymienia przyczyny 	<ul style="list-style-type: none"> porównuje koncepcje integracji Europy; charakteryzuje przyczyny i skutki wystąpienia Wielkiej Brytanii z Unii Europejskiej; ocenia politykę Unii Europejskiej wobec 	<ul style="list-style-type: none"> ocenia koncepcje integracji europejskiej pod kątem korzyści, które niosą one ze sobą dla poszczególnych grup państw członkowskich; przedstawia możliwości

AUTORZY: Izabella Modzelewska-Rysak, Leszek Rysak, zespół WSiP

	<ul style="list-style-type: none"> wymienia przykładowe działania Unii Europejskiej wobec pandemii COVID-19; zna i wyjaśnia pojęcia: <i>Przewodniczący Rady Europejskiej, Wysoki Przedstawiciel Unii ds. Zagranicznych i Polityki Bezpieczeństwa, lockdown</i> 	<ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje politykę Unii Europejskiej wobec pandemii COVID-19; zna i wyjaśnia pojęcia: <i>Karta Praw Podstawowych Unii Europejskiej, traktat nicejski, traktat lizboński, tarcza antykryzysowa</i> 	<ul style="list-style-type: none"> skutki wystąpienia Wielkiej Brytanii z Unii Europejskiej; zna i wyjaśnia pojęcia: <i>Stany Zjednoczone Europy, Europa Ojczyzn, Europa wielu prędkości</i> 	<ul style="list-style-type: none"> pandemii COVID-19; wyjaśnia wpływ problemów, z którymi mierzy się Unia Europejska, na jej funkcjonowanie i pozycję w niej poszczególnych państw 	<ul style="list-style-type: none"> działania obywateli państw członkowskich w ramach Unii Europejskiej
17. Rosja i jej ekspansja w XXI w.	<ul style="list-style-type: none"> wymienia przyczyny i skutki wojny w Czeczenii; wymienia przyczyny i skutki konfliktu w Gruzji; wymienia przyczyny wojny w Ukrainie; zna i wyjaśnia pojęcie <i>Euromajdan</i>; wie, kim są wymienione postacie, oraz przedstawia ich polityczną rolę: Władimir Putin, Wołodymyr Zełenski 	<ul style="list-style-type: none"> omawia sytuację w Gruzji; przedstawia przebieg wojny w Ukrainie; wie, kim były / są wymienione postacie, oraz przedstawia ich historyczną rolę: Dżochar Dudajew, Achmat Kadyrow, Ramzan Kadyrow 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawia, w jaki sposób przywódca Rosji dążą do wzmocnienia władzy; przedstawia proces aneksji Krymu; przedstawia stosunek państw środkowoeuropejskich do polityki rosyjskiej na Kaukazie i Ukrainie; charakteryzuje różne formy prowadzenia wojny przez Rosję; zna i wyjaśnia pojęcia: <i>„zielone ludziki”, wojna hybrydowa, szantaż gazowy</i>; wie, kim był Borys Jelcyn 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawia możliwości działania opozycji w Rosji; wyjaśnia wpływ różnych form prowadzenia wojny przez Rosję na sytuację w Europie; wyjaśnia, od czego zależy polityka Rosji wobec Ukrainy; przedstawia stosunek państw zachodnioeuropejskich i Stanów Zjednoczonych do polityki rosyjskiej na Kaukazie i Ukrainie; zna i wyjaśnia pojęcie <i>kolonia karna</i>; wie, kim jest Wiktor Janukowycz 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawia działalność „Memoriału” jako organizacji opozycyjnej w Rosji
18. Polska na początku XXI w.	<ul style="list-style-type: none"> wymienia przykładowe sukcesy i porażki poszczególnych rządów na początku XXI w.; 	<ul style="list-style-type: none"> wymienia główne założenia poszczególnych rządów w polityce wewnętrznej i zagranicznej; 	<ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje polską scenę polityczną na początku XXI w.; wyjaśnia przyczyny zmian 	<ul style="list-style-type: none"> ocenia, jak afery, do których dochodziło za poszczególnych rządów, wpływały na ich ocenę 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawia działania wybranego przez siebie rządu z początku XXI w. w polityce wewnętrznej

AUTORZY: Izabella Modzelewska-Rysak, Leszek Rysak, zespół WSiP

	<ul style="list-style-type: none"> wymienia główne partie polityczne działające w Polsce na początku XXI w.; zna i wyjaśnia pojęcia: <i>Platforma Obywatelska, Prawo i Sprawiedliwość, Zjednoczona Prawica</i> 	<ul style="list-style-type: none"> wymienia przyczyny zmian rządów na początku XXI w.; zna i wyjaśnia pojęcia: <i>postkomunizm, kohabitacja polityczna, dług publiczny</i>; wie, kim są wymienione postacie, oraz przedstawia ich polityczną rolę: Kazimierz Marcinkiewicz, Bronisław Komorowski, Andrzej Duda 	<p>rządów na początku XXI w.;</p> <ul style="list-style-type: none"> zna i wyjaśnia pojęcia: <i>Liga Polskich Rodzin, Samoobrona, katastrofa smoleńska</i>; wie, kim były / są wymienione postacie, oraz przedstawia ich polityczną rolę: Donald Tusk, Andrzej Lepper 	<p>przez społeczeństwo;</p> <ul style="list-style-type: none"> ocenia realizację założeń poszczególnych rządów w polityce wewnętrznej i zagranicznej 	<p>i zagranicznej oraz ocenia je pod kątem rozwoju wewnętrznego Polski i jej racji stanu</p>
19. Polonia i Polacy na świecie	<ul style="list-style-type: none"> pokazuje na mapie skupiska Polaków i Polonii po II wojnie światowej; wymienia przyczyny emigracji z Polski po II wojnie światowej 	<ul style="list-style-type: none"> wymienia przykładowe instytucje polskie działające na emigracji; przedstawia znaczenie organizacji tworzonych przez Polaków na emigracji dla podtrzymywania polskości i rozwoju kultury polskiej; zna i wyjaśnia pojęcia: <i>Instytut Polski i Muzeum im. gen. Sikorskiego, Instytut Józefa Piłsudskiego, Maisons-Laffitte, Rozgłośnia Polska Radia Wolna Europa</i>; wie, kim były wymienione postacie, oraz przedstawia ich historyczną rolę: Jerzy Giedroyc, Jan Nowak Jeziorański 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia rolę, jaką odgrywały instytucje emigracyjne po II wojnie światowej; przedstawia podstawy prawne i możliwości działania polskich władz emigracyjnych; zna i wyjaśnia pojęcia: <i>depozytariusz, miesięcznik „Kultura”</i>; wie, kim były wymienione postacie, oraz przedstawia ich historyczną rolę: Edward Raczyński, August Zaleski, Ryszard Kaczorowski, Władysław Anders 	<ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje sytuację Polaków w ZSRS i byłych republikach radzieckich; wyjaśnia, w jaki sposób rząd polski wspiera Polaków na terenie byłego ZSRS; zna i wyjaśnia pojęcie <i>Karta Polaka</i>; wie, jest Andżelika Borys 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawia działania organizacji polonijnych funkcjonujących w różnych państwach (np. Kongres Polonii Amerykańskiej w Stanach Zjednoczonych czy Związek Polaków w Niemczech)
20. Zmiany	<ul style="list-style-type: none"> wymienia zalety i wady 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawia zalety i wady 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia założenia polityki 	<ul style="list-style-type: none"> ocenia korzyści 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, w jaki sposób

AUTORZY: Izabella Modzelewska-Rysak, Leszek Rysak, zespół WSiP

kulturowe w świecie końca XX w. i początku XXI w.	<p>polityki wielokulturowości;</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienia główne płaszczyzny współczesnych sporów światopoglądowych; zna i wyjaśnia pojęcie <i>polityka wielokulturowości</i> 	<p>polityki wielokulturowości;</p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawia znaczenie dziedzictwa kulturalnego dla współczesnej kultury; zna i wyjaśnia pojęcia: <i>segregacja rasowa, dziedzictwo kulturowe</i> 	<p>wielokulturowości;</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, jakie znaczenie ma obecnie postawa tolerancji i w czym się ona przejawia; zna i wyjaśnia pojęcia: <i>poprawność polityczna, asymilacja, tolerancja, dyskryminacja</i> 	<p>i zagrożenia płynące z polityki wielokulturowości;</p> <ul style="list-style-type: none"> porównuje główne argumenty współczesnych sporów światopoglądowych 	<p>zmiany kulturowe końca XX i początku XXI w. znajdują odzwierciedlenie w tekstach kultury z tego okresu</p>
21. Społeczeństwo cyfrowe	<ul style="list-style-type: none"> zna definicję społeczeństwa cyfrowego / społeczeństwa informacyjnego; wymienia korzyści i zagrożenia wynikające z komunikacji cyfrowej dla jednostki; zna i wyjaśnia pojęcia: <i>społeczeństwo cyfrowe, społeczeństwo informacyjne</i> 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia przyczyny rozwoju komunikacji cyfrowej; charakteryzuje korzyści i zagrożenia wynikające z komunikacji cyfrowej dla jednostki; zna i wyjaśnia pojęcia: <i>sieciologizm, fake newsy</i> 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia wpływ rozwoju usług cyfrowych na gospodarkę, edukację; charakteryzuje korzyści i zagrożenia wynikające z komunikacji cyfrowej dla społeczeństwa; zna i wyjaśnia pojęcia: <i>wykluczenie cyfrowe, dezinformacja, bańka filtrująca</i> 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia wpływ rozwoju usług cyfrowych na kulturę; wyjaśnia, w jaki sposób można nadużywać wolności słowa w Internecie, i przedstawia działania zapobiegające temu zjawisku; zna i wyjaśnia pojęcie <i>netykieta</i> 	<ul style="list-style-type: none"> ocenia, czy we współczesnym świecie można funkcjonować bez korzystania z mediów społecznościowych
22. Media jako czwarta władza	<ul style="list-style-type: none"> wymienia typy komunikacji społecznej; wymienia środki masowego przekazu; zna i wyjaśnia pojęcia: <i>komunikacja społeczna, mass media</i> 	<ul style="list-style-type: none"> wymienia zasady, na których opiera się komunikacja społeczna; wymienia funkcje środków masowego przekazu; wymienia prawa mediów 	<ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje zasady, na których opiera się komunikacja społeczna; charakteryzuje funkcje środków masowego przekazu; wymienia obowiązki mediów 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, dlaczego środki masowego przekazu określa się jako czwartą władzę; wymienia prawa i obowiązki pracowników mediów 	<ul style="list-style-type: none"> podaje przykłady pełnienia przez media funkcji czwartej władzy na podstawie publicystyki, literatury czy filmu
23. Nasza przyszłość	<ul style="list-style-type: none"> wymienia przykładowe działania Polski w polityce zagranicznej; wymienia przykładowe 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawia działania Polski w polityce zagranicznej; przedstawia działania 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawia dorobek Polski w końcu XX i na początku XXI w.; wyjaśnia przyczyny 	<ul style="list-style-type: none"> ocenia dorobek Polski w końcu XX i na początku XXI w.; charakteryzuje działania 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawia działania zmierzające do rozwiązania problemów przedstawionych

AUTORZY: Izabella Modzelewska-Rysak, Leszek Rysak, zespół WSiP

	<p>działania wojsk polskich w ramach NATO;</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienia przyczyny kryzysu demograficznego; • wymienia zmiany klimatyczne zachodzące na świecie; • zna i wyjaśnia pojęcia: <i>kryzys demograficzny, ocieplenie klimatu</i> 	<p>wojsk polskich w ramach NATO;</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawia sposoby przewyciężenia kryzysu demograficznego; • przedstawia zmiany klimatyczne zachodzące na świecie 	<p>kryzysu demograficznego;</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawia podejmowane przez państwa próby zahamowania zachodzących zmian klimatycznych; • zna i wyjaśnia pojęcia: <i>geopolityka, protokół z Kioto</i> 	<p>podjęte przez Polskę w celu zapewnienia bezpieczeństwa energetycznego;</p> <ul style="list-style-type: none"> • ocenia skuteczność podejmowanych przez państwa prób zahamowania zachodzących zmian klimatycznych 	<p>w rozdziale (demografia, zmiany klimatyczne) w swoim regionie</p>
--	---	--	---	--	--

AUTORZY: Izabella Modzelewska-Rysak, Leszek Rysak, zespół WSiP